

**Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Географічний факультет
Кафедра географії України**

**Методичні рекомендації
до виконання кваліфікаційної роботи бакалавра:
для студентів спеціальності 014.07 Середня освіта (географія)**

Методичні рекомендації до виконання кваліфікаційної роботи бакалавра: для студентів спеціальності 014.07 Середня освіта (географія). Видання третє, уклад. О. Гринюк, С. Дем'яненко. Київ, 2026, 21 с.

Методичні рекомендації мають на меті надання допомоги студентам при підготовці, виконанні та захисті кваліфікаційної роботи бакалавра, що є науково-дослідною працею студента випускного курсу, обов'язковою компонентою освітньо-професійної програми «Географія» ОР Бакалавр.

Укладачі: *Олег Гринюк, кандидат географічних наук, доцент кафедри географії України*
Світлана Дем'яненко, кандидат географічних наук, доцент кафедри географії України

Рецензенти: *Сергій Запотоцький, доктор географічних наук, професор*
Володимир Пасько, кандидат географічних наук, доцент

Рекомендовано до видання
Вченою радою географічного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Протокол № 10 від 24 березня 2026 року

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Згідно структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми «Географія», кваліфікаційна робота бакалавра разом із комплексним кваліфікаційним іспитом включена як підсумкова атестація.

Кваліфікаційна робота бакалавра – це самостійне академічне дослідження прикладного або теоретико-методичного характеру, спрямоване на демонстрацію сформованих у здобувача вищої освіти професійних компетентностей, уміння застосовувати сучасні наукові підходи, методи та технології дослідження в галузі *Освіта/Педагогіка*.

Бакалаврська робота є результатом виконання студентом *практичного або аналітико-дослідницького проєкту*, який передбачає використання одного або комплексу дослідницьких методів. У роботі має бути вирішено *складну спеціалізовану задачу* або описано шляхи подолання *практичної проблеми* у сфері Середньої освіти з опорою на сучасні педагогічні теорії, методики викладання, психолого-педагогічні підходи та міждисциплінарні дані.

Кваліфікаційна робота повинна засвідчити:

- володіння системним педагогічним мисленням;
- здатність до обґрунтованого вибору й застосування загальнонаукових, спеціальних та професійних методів дослідження;
- уміння проводити теоретичні узагальнення, формулювати висновки та розробляти практичні рекомендації для освітнього процесу;
- здатність критично аналізувати педагогічні явища, методики, навчальні практики.

Обов'язковими елементами роботи є:

- 1) аналітичний огляд літератури із позицій сучасної педагогічної науки;
- 2) власний практичний або теоретико-методичний внесок студента, отриманий шляхом самостійного збору, обробки та аналізу даних;
- 3) аргументовані висновки та пропозиції щодо оптимізації освітнього процесу або вирішення визначеної проблеми.

Усі кваліфікаційні роботи бакалавра проходять обов'язкову перевірку на академічну доброчесність, включно з тестуванням на плагіат. *Теми кваліфікаційних робіт мають бути погоджені з роботодавцями. Погодження здійснюється у письмовій формі або на засіданні кафедри з оформленням відповідного протоколу.*

Захист кваліфікаційної роботи бакалавра передбачає перевірку таких програмних результатів навчання:

- Знати основні історичні етапи розвитку предметної області. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в галузях географічних, інших природничих та гуманітарних (ПРН 1)
- Знати та розуміти принципи, форми, сучасні методи, методичні прийоми навчання предмета в закладах загальної середньої освіти (рівень базової/профільної середньої освіти) (ПРН 3)
- Уміти оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності (ПРН 5),
- Уміти застосовувати міжнародні та національні стандарти і практики в професійній діяльності (ПРН 7)
- Володіти здатністю цінувати різноманіття та мультикультурність, керуватися в педагогічній діяльності етичними нормами, принципами толерантності, діалогу й співробітництва (ПРН 11)
- Усвідомлювати цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України (ПРН 12)
- Знати та розуміти основні концепції, парадигми, теорії та загальну структуру географії, предмет її дослідження, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії розвитку географічної науки (ПРН 13)
- Описувати основні механізми функціонування природних і суспільних територіальних комплексів, окремих їхніх компонентів, класифікувати зв'язки й залежності між компонентами, знати причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них (ПРН 15)
- Пояснювати зміни, які відбуваються в географічному середовищі під впливом природних і антропогенних чинників, формулювати наслідки й детермінанти в контексті концепції сталого розвитку людства (ПРН 16)
- Характеризувати і оцінювати природні умови і ресурси, населення та господарство світу і України, роль і місце України в сучасних суспільно-географічних процесах у світі; знати і розуміти географічні особливості свого адміністративного регіону (ПРН 21)
- Використовувати усно і письмово грамотну фахову державну мову, виявляти знання і вміння спілкуватися іноземною мовою за фахом (ПРН 28)
- Дотримуватися морально-етичних аспектів досліджень, інтелектуальної й академічної доброчесності, професійного кодексу поведінки (ПРН 29)
- Самостійно здійснювати польові та прикладні фізико-географічні, суспільно-географічні дослідження, що необхідні для організації практичних занять з географії/природознавства в школі, туристично-краєзнавчої роботи учнів; збирати, обробляти, аналізувати і

систематизувати наукову/технічну інформацію для вирішення географічних завдань під час освітнього процесу (ПРН 30)

- Використовувати методи і дані природничих/суспільних наук, інформаційні технології, картографічні та геоінформаційні моделі в галузях предметної області географічних наук та виконувати дослідження географічної оболонки, її сфер за допомогою кількісних та якісних методів аналізу географії (ПРН 31)

При захисті кваліфікаційної роботи з оцінкою нижче 75 балів не може бути присвоєна професійна кваліфікація згідно освітньо-професійної програми «Географія».

Дані методичні рекомендації мають на меті надання допомоги студентам у виконанні кваліфікаційної роботи бакалавра.

1. ЕТАПИ НАПИСАННЯ ТА ВИБІР ТЕМИ

Як правило, успішне виконання кваліфікаційної роботи бакалавра залежить від правильної організації її підготовки та написання, а також дотримання основних вимог, що виносяться до даного типу робіт. Важливим моментом успішної організації роботи є вміння правильно розподілити свій час та чітко усвідомлювати алгоритм написання кваліфікаційної роботи бакалавра.

Ключовими етапами виконання кваліфікаційної роботи бакалавра є:

1. Вибір теми та обов'язкове узгодження і затвердження плану з науковим керівником.
2. Опрацювання літературних, інформаційних та статистичних джерел з теми роботи.
3. Написання тексту роботи.
4. Оформлення роботи та здача її науковому керівнику для перевірки у встановлені терміни; у разі необхідності доопрацювання з врахування зауважень наукового керівника.
5. Підготовка доповіді та презентації роботи.
6. Процедура захисту роботи.

Тема кваліфікаційної роботи має бути обрана студентом та за поданням керівника кваліфікаційної роботи затверджена профільною кафедрою не пізніше, ніж за 6 місяців до кінцевого терміну її подання.

Науковий керівник пропонує перелік базової рекомендованої літератури, надає консультації щодо написання кваліфікаційних робіт бакалавра та здійснює перевірку її змісту та оформлення. Тому для успішного написання кваліфікаційної роботи важливим аспектом є «тісна співпраця» з науковим керівником.

Вибір теми є першим і досить важливим етапом написання кваліфікаційної роботи бакалавра. Як правило, на заключному курсі студенту дається більше самостійності з визначенням теми роботи. Наприклад, це може бути продовження тематики дослідження з минулих курсів.

Студент повинен чітко усвідомлювати, що правильне обрання теми – це початковий крок до успішного написання кваліфікаційної роботи. При обрані теми роботи студенту належить враховувати його обізнаність з обраним питанням, усвідомлювати мету (кінцевий результат), а також врахувати, що кваліфікаційна робота бакалавра повинна містити самостійне наукове дослідження.

Для складання попереднього плану кваліфікаційної роботи студенту потрібно самостійно здійснити попередній підбір та аналіз літературних джерел з обраної тематики. Слід відмітити, що тема кваліфікаційної роботи розкривається на основі вивчення основної та додаткової літератури, а не лише

на базі матеріалів підручників та навчальних посібників. Робота повинна виконуватись самостійно, без копіювання тексту підручника.

Протягом першого місяця VII навчального семестру (4 курсу навчання ОР Бакалавр) студент повинен підійти до викладача і з пропозиціями щодо тематики роботи і попереднім планом проведення дослідження.

Не допускається виконання кваліфікаційної роботи бакалавра без попереднього узгодження теми з науковим керівником та затвердженням її на засіданні кафедри географії України.

2. СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

Кваліфікаційна робота повинна досліджувати актуальну тему та містити самостійний дослідницький характер.

Кваліфікаційна робота бакалавра повинна відповідати наступним вимогам:

- актуальність теми, відповідність її сучасному стану й перспективи розвитку освіти/педагогіки в цілому, так і спеціалізації середня освіта (географія);

- самостійність проведеного наукового дослідження;
- застосування сучасних методів дослідження;
- глибина опрацювання літературних та інформаційних джерел з тематики дослідження;

- достовірність та чіткість отриманих результатів;
- чіткості та логічності викладу матеріалу;
- практичність і конкретність висновків;
- грамотність.

Рекомендований обсяг роботи, включаючи список використаних джерел, 12-15 тисяч слів (або 45-60 сторінок відповідно оформлених). До обсягу не входять додатки, що не можуть становити більше як половину від обсягу кваліфікаційної роботи бакалавра.

Кваліфікаційна робота виконується на стандартних аркушах, орієнтація тексту книжна, формату А4 (210x297 мм). У разі неможливості розміщення графічного об'єкту (рисунок) на аркуші формату А4 або книжної орієнтації, допускається використання формату А3 та альбомної орієнтації сторінки. Текст друкується лише з однією сторони аркуша.

Кваліфікаційна робота повинна містити такі обов'язкові структурні елементи, як: титульна сторінка, зміст, вступ, розділи (кількість розділів, наявність підрозділів (параграфів) залежить від теми роботи), висновки, список використаних джерел, додатки (за потребою).

Матеріали кваліфікаційної роботи розміщують відповідно до її структури.

Титульну сторінку кваліфікаційної роботи оформлюють згідно зразка, наведеного у **додатку А**.

ЗМІСТ має бути на початку кваліфікаційної роботи. Він містить назву структурних елементів роботи та відповідну нумерацію сторінок, з яких вони починаються, зокрема вступ, розділи, підрозділи (параграфи), висновки, список використаної літератури та джерел, додатки. Зразок оформлення змісту подано в **додатку Б**.

ВСТУП повинен обов'язково містити і розкривати наступні елементи:

- *актуальність теми* – це обов'язкова умова необхідності і перспективності дослідження в рамках кваліфікаційної роботи (і взагалі будь-якої наукової роботи), один з якісних критеріїв її оцінки. Висвітлення актуальності не повинно бути багатослівним. Досить кількома реченнями висловити головне – сутність проблеми, з чого і випливає актуальність теми. Потрібно чітко, аргументовано обґрунтувати актуальність і доцільність роботи;

- *мета кваліфікаційної роботи* – це запланований результат, який студент планує досягти в кваліфікаційній роботі. Мета, звичайно, тісно переплітається з назвою роботи і повинна чітко вказувати, що саме розв'язується в кваліфікаційній роботі.

- *завдання* – це ті моменти, які потрібно розв'язати для досягнення поставленої мети – вони тотожні змісту курсової роботи. Завдання, як правило, розпочинають з таких слів: “вивчити”, “описати”, “встановити”, “проаналізувати”, “з'ясувати”, “висвітлити” тощо);

- *об'єкт дослідження* – це процес або явище, що породжують проблемну ситуацію і обрані для вивчення. *Предмет дослідження* – це те, що міститься в межах об'єкту, певна його сторона або властивість тощо. Об'єкт і предмет співвідносяться між собою як загальне і часткове;

- *Методологічна основа дослідження* передбачає зазначення методів, які були використані під час виконання роботи. Також необхідно вказати провідні наукові праці, що становлять теоретико-методологічну основу дослідження, достатньо розкривають об'єкт і предмет роботи та були використані автором у процесі аналізу;

- *структура кваліфікаційної роботи* – слід зазначити скільки в роботі розділів, рисунків, таблиць, використано джерел та на скількох сторінках викладена.

Рекомендований обсяг 2-3 сторінки.

РОЗДІЛ 1. Як правило, теоретико-методологічного змісту. Даний розділ може розкривати такі аспекти: огляд літератури (джерелознавчий аналіз) за темою роботи, теоретико-методичні (методологічні) засади дослідження, нормативно-правові аспекти з тематики дослідження, методики і методи дослідження, історичні аспекти, аналіз зарубіжного досвіду тощо.

РОЗДІЛ 2. Як правило, оціночно-аналітичного змісту. Даний розділ може розкривати такі аспекти: характеристика об'єкту дослідження, аналіз об'єкту дослідження, оцінку чинників та виявлення просторово-часових особливостей розвитку об'єкту дослідження тощо. Саме в цьому розділі автор виявляє свій науковий потенціал і підтверджує відповідну кваліфікацію щодо застосування теоретичних знань і практичних навичок проведення оцінки та аналізу об'єкта дослідження, що є важливим аспектом формування науковця.

РОЗДІЛ 3. Як правило, синтетично-рекомендаційного змісту. Даний розділ може включати узагальнення проблем розвитку об'єкту дослідження, обґрунтування пропозицій та рекомендацій щодо їх розв'язання, удосконалення (оптимізації) предмету дослідження, визначення подальших перспектив розвитку тощо.

ВИСНОВКИ повинні стисло розкривати всі аспекти кваліфікаційної роботи (усі розділи та підрозділи роботи), таким чином, щоб з них можна було дізнатися, що конкретно, яким чином і який результат дослідження отримав автор роботи. Висновки обов'язково повинні співвідноситися з завданнями, що визначені у вступі кваліфікаційної роботи. Рекомендований обсяг до 3 сторінок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ наводиться наприкінці роботи. Даний перелік містить лише ті інформаційні джерела, що були використанні автором під час написання кваліфікаційної роботи бакалавра. Кількість використаних джерел повинна становити не менше 25-30 джерел. Обов'язково мають бути джерела датовані за остання 5-7 років.

Список використаних джерел слід робити відповідно вимогам ДСТУ 8302:2015.

Список використаних джерел формується в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Зразок оформлення списку джерел наведено у **додатку В**.

ДОДАТКИ не входять до нумерації сторінок у змісті, позначаються великими літерами української абетки у правому верхньому куті, на кожен із додатків має бути посилання в тексті.

Також, студент обов'язково, на окремому аркуші, пише ***анотацію*** (**Додаток Г**) – стислу характеристику дослідження. Анотація складається з таких структурних елементів: прізвище та ініціали автора, назва роботи (тема), тип роботи (кваліфікаційна робота бакалавра), текст анотації та ключові слова (5-7 що відображають суть роботи, у називному відмінку, через кому). Текст анотації (обсягом 150-250 слів або 0,5-1 сторінки) включає об'єкт дослідження, предмет дослідження, мету роботи, методи дослідження отримані результати, наукову новизну або практичний результат.

3. ОФОРМЛЕННЯ ТА ВИМОГО ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

Кваліфікаційну роботу друкують:

- з одного боку аркушу білого паперу формату А4;
- шрифт Times New Roman, 14 pt.;
- міжрядковий інтервал 1,5;
- абзац –1,25 см, вирівнювання тексту – по ширині сторінки;
- відсутність інтервалів (відступів перед та після) між абзацами;
- поля: ліве – 25 мм, праве – 10 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм.

Заголовки структурних частин **ЗМІСТ, ВСТУП, РОЗДІЛ, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ** друкуються прописними (великими) літерами по центру сторінки (без абзацу) напівжирним шрифтом.

Заголовки підрозділів друкують на новому рядку (без абзацу) маленькими літерами (окрім першої великої) по центру сторінки. Відстань між заголовком і текстом повинна дорівнювати одному рядку. Пункти підрозділів рубрикуються як звичайний рядок тексту.

Кожну структурну частину кваліфікаційної роботи треба починати з нової сторінки, підрозділи (параграфи) розділяють відстанню у 2 рядки від попереднього тексту. Не допускається розміщувати назву розділу, підрозділу, а також пункту й підпункту в нижній частині сторінки, якщо після неї розміщено тільки один рядок тексту. Також не рекомендується закінчувати розділ 1-2 рядками тексту на новій сторінці.

Таблиці розміщують безпосередньо після першого посилання на них або на наступній сторінці. Кожна таблиця повинна мати номер та назву, які розміщують над таблицею, друкують і вирівнюють по центру. Таблиці позначають словом ***Таблиця*** (курсив, напівжирний шрифт, вирівнювання по правій стороні сторінки) і нумерують послідовно в межах розділу. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка. Після номеру таблиці, рядком нижче вказується назва таблиці (напівжирний шрифт, вирівнювання по центру сторінки). Приклад оформлення таблиці подано нижче по тексту (див. табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Туристсько-краєзнавчі заходи для розвитку соціальної та творчої компетентностей [розроблено автором на основі]

№	Зміст заходу
1.	<i>Соціальна складова</i> 1. Круглий стіл «Старости - приклад для наслідування». 2. Святкові заходи до Дня захисника України та Дня українського козацтва. 3. Участь у фестивалі української патріотичної пісні, присвячений Дню захисника Вітчизни. 4. Організація свята Покрови та дня Козацтва.
2.	<i>Творча складова</i> 1. Виставка робіт «Кращий гуртківець до Великодня». 2. Краєзнавча різдвяна вікторина. 3. Туристи – за здоровий спосіб життя. Круглий стіл. Показ фільмів з походів.

Таблиці можуть бути розміщені горизонтально або за потреби вертикально (у такому разі їх розміщують таким чином, щоб можна було читати з поворотом роботи за годинниковою стрілкою). Великі таблиці можна переносити на інший аркуш.

Для більшої наочності, інформацію в таблиці можна подавати і меншим кеглем, наприклад 10-13 pt.

Рисунки розміщують безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. До рисунків слід відносити – блок схеми, діаграми, графіки, фотознімки, карти, картосхеми, плани тощо. Рисунки повинні мати номер і назву, які розміщуються під рисунком напівжирним з вирівнюванням по центру. Рисунки позначають словом **Рис.** і нумерують послідовно в межах розділу. Номер рисунку складається з номера розділу і порядкового номера рисунку, між якими ставиться крапка. Після номеру вказується назва рисунку, наприклад: **Рис. 3.1 Назва рисунку** (тобто третій рисунок у розділі 2). Після назви рисунку крапка не ставиться. Посилання на рисунок вказують таким чином: рис. 3.1. Слід обов'язково вказати посилання на рисунок, якщо це карта чи картосхема – слід зазначити на основі чого вона була розроблена.

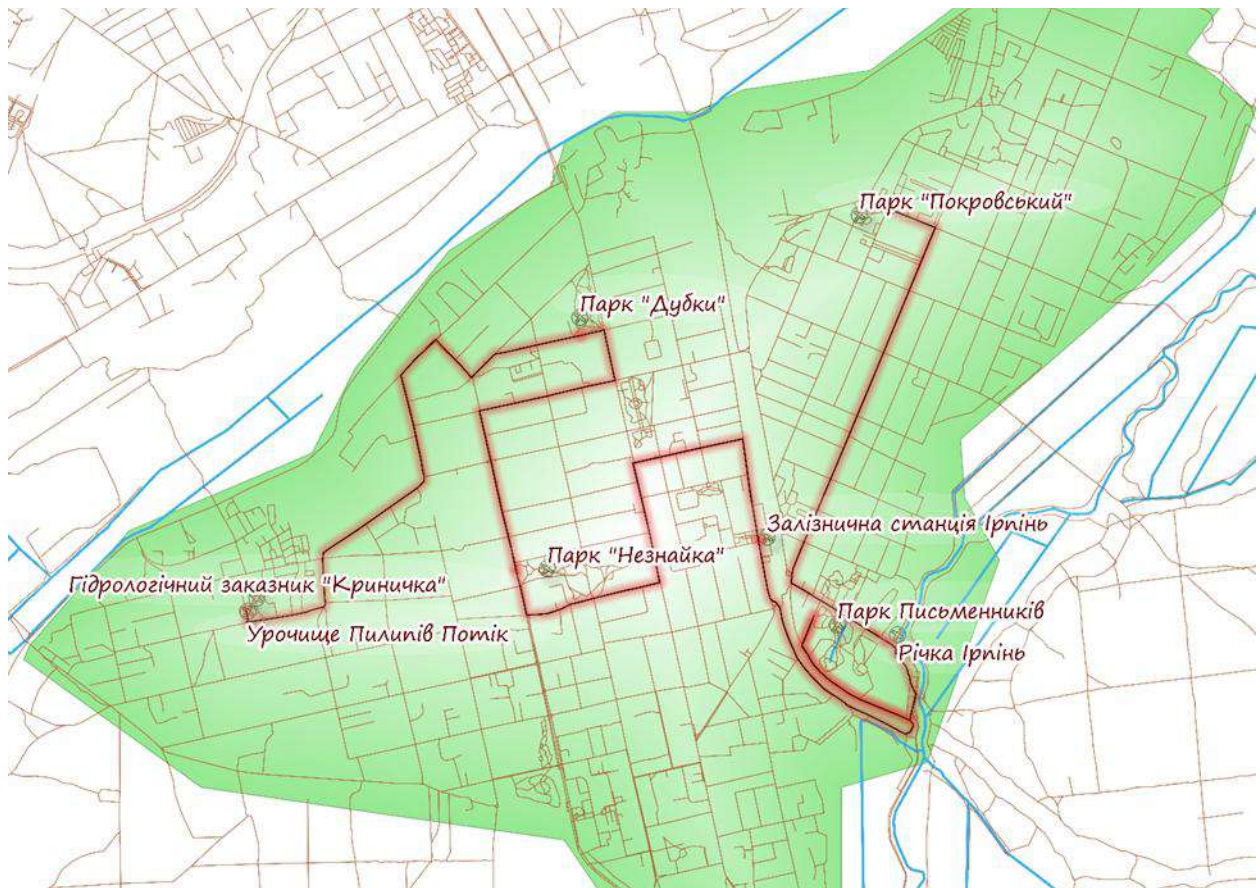

Рис. 3.1 Картосхема екскурсії «IRPIN-TRAVEL» [розроблено автором на основі 12]

На всі рисунки і таблиці обов'язково мають бути посилання в тексті.

Формули (якщо їх більше ніж одна) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул розміщують біля правого краю аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад, (1.3), тобто третя формула першого розділу. Посилання на формули зазначають у дужках, наприклад: за формулою (1.3). Вище і нижче від формули залишається один вільний рядок.

Рекомендується, щоб в кваліфікаційній роботі бакалавра було 5-7 змістовних рисунків: логічних схем, діаграм, графіків, карт та картосхем (авторство мінімум 3 рисунків має належати студенту, решта повинні мати посилання на першоджерело), а також до 5-7 ілюстративних рисунків (у т. ч. фотографій) з обов'язковим посиланням на першоджерело.

Обов'язковим є посилання на всі джерела, з яких використано цитати, дані чи думки авторів. Посилання в тексті дають у квадратних дужках [12]. Дослівні цитати подаються в лапках та обов'язково передбачають зазначення у посиланні номерів сторінок, наприклад, [5, с.121]. Посилання слід робити на останні видання публікацій. На більш ранні видання варто посилатися лише в тому разі, якщо в них наявний матеріал, який не включено до останнього видання, на який посилається автор.

Список використаних джерел має включати не менше 30 найменувань за темою роботи. Обов'язковим є посилання не менше, ніж на 10 наукових статей за темою кваліфікаційної роботи бакалавра, опубліковані в останні 5-7 років. У списку використаних джерел бажаною є наявність джерел англійською мовою або іншою офіційною мовою Європейського Союзу.

Додатки у кваліфікаційній роботі оформлюють як продовження роботи, розміщуючи їх у порядку посилань в основному тексті. Додатки розміщуються в кінці тексту роботи після переліку використаних джерел. Напівжирним шрифтом великими літерами друкується слово **ДОДАТКИ**, що розташовується на листку формату А4 в центрі. Ця сторінка має нумерацію, яка проставляється в **ЗМІСТІ**, наступні сторінки із додатками нумеруються, але дана нумерація не відображається в змісті роботи.

Кожний додаток починають із нової сторінки, у правому верхньому кутку пишуть слово напівжирним шрифтом (вирівнювання по правій стороні сторінки) **Додаток**. Додатки слід нумерувати не цифрами, а великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Кожний додаток повинен мати тематичний (змістовий) заголовок, який друкується нижче по центру, напівжирним шрифтом.

Нумерація сторінок проставляється у верхньому правому кутку, не слід ставити номер на титульній сторінці, але в загальній нумерації враховувати її. Таким чином **ЗМІСТ** завжди має нумерацію 2.

4. ПОДАННЯ ТА ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

Мова виконання та захисту кваліфікаційної роботи бакалавра – українська. Рішення щодо виконання та/або захисту кваліфікаційних робіт іншою мовою (англійською або іншою офіційною мовою Європейського Союзу) може бути прийняте проректором із науково-педагогічної роботи за заявою студента, що підтримана рішенням кафедри, не пізніше затвердження ректором складу Екзаменаційної комісії.

Схвалено, науковим керівником, кваліфікаційну роботу бакалавра студент спочатку не пізніше ніж за два тижні до захисту в електронному вигляді надсилає методисту кафедри географії України для перевірки на академічний плагіат. Після отримання позитивної відповіді щодо допустимого відсотку плагіату (допустимий відсоток запозичень регулюється окремим положення Університету), робота друкується в одному примірнику (підписується студентом навпроти свого прізвища) або подається в електронному варіанті з обов'язковим підписанням через кваліфікований електронний підпис (КЕП) студента, передається на кафедру географії України та реєструється.

Науковий керівник надає відгук про роботу, в якому зазначає актуальність теми, оцінює адекватність використаних методів дослідження, зазначає основний доробок автора, оцінює ефективність роботи студента. На титульній сторінці завідувач кафедри робить напис щодо рекомендації роботи до захисту.

Остаточний варіант (оформлений за вимогами відповідно до даних методичних рекомендацій, зброшурований у м'якій палітурці та підписаний науковим керівником або електронний варіант підписаний науковим керівником кваліфікованим електронним підписом) кваліфікаційної роботи повинен бути представлений на кафедру географії України не пізніше як за 7 днів до дати захисту. У разі недотримання даних термінів студент може бути не допущений до захисту.

Кваліфікаційна робота бакалавра обов'язково направляється на рецензування. У рецензії зазначається актуальність теми, оцінюються відповідність отриманих результатів поставленим завданням, структура, форма та повнота викладу матеріалу, оформлення роботи, зауваження (при наявності). Рецензент обов'язково зазначає власну оцінку роботи за національною шкалою.

Захист кваліфікаційних робіт бакалавра проводиться на засіданні Екзаменаційної комісії у другій половині червня або інший визначений термін керівництвом Університету. До захисту кваліфікаційної роботи бакалавра допускаються студенти, які виконали всі вимоги навчального плану.

Захист роботи проходить на відкритому засіданні Екзаменаційної комісії у присутності наукового керівника роботи. Процедура захисту включає усний виступ студента (до 7 хвилин), відповіді студента на запитання членів комісії,

оголошення рецензії на роботу та відповіді студента на зауваження рецензента, стислий виступ наукового керівника.

Оцінюються усі складові захисту:

- повнота представлення результатів дослідження у доповіді;
- володіння тематикою дослідження при відповідях на питання членів Екзаменаційної комісії;
- оцінку рецензента та відповідь на зауваження рецензента;
- відгук наукового керівника.

Підсумкова оцінка виставляється за бальною та національною шкалами.

Таблиця 4.1

**Шкала оцінювання
кваліфікаційної роботи бакалавра**

<i>Національна</i>	<i>Бальна</i>
Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Goodp	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

ДОДАТКИ

Приклад оформлення титульної сторінки кваліфікаційної роботи бакалавра

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ГЕОГРАФІЇ УКРАЇНИ**

На правах рукопису

УДК:

НАЗВА ТЕМИ

Галузь знань	01 – Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014.07 – Середня освіта (географія)
Освітня програма	Географія

Кваліфікаційна робота бакалавра
студента (-ки) 4 курсу ОР Бакалавр
Прізвище, ім'я та по-батькові

Науковий керівник:
Науковий ступінь, вчене звання та
посада наукового керівника
Прізвище, ім'я та по-батькові

КИЇВ – 202....

Приклад оформлення змісту кваліфікаційної роботи бакалавра**ЗМІСТ**

	Стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. НАЗВА ПЕРШОГО РОЗДІЛУ	5
1.1. Назва першого підрозділу	5
1.2. Назва другого підрозділу	9
1.3. Назва третього підрозділу	13
РОЗДІЛ 2. НАЗВА ДРУГОГО РОЗДІЛУ	18
2.1. Назва першого підрозділу	18
2.2. Назва другого підрозділу	22
2.3. Назва третього підрозділу	26
РОЗДІЛ 3. НАЗВА ТРЕТЬОГО РОЗДІЛУ	30
3.1. Назва першого підрозділу	34
3.2. Назва другого підрозділу	37
3.3. Назва третього підрозділу	40
ВИСНОВКИ	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	47
ДОДАТКИ	50

Приклад оформлення списку використаних джерел

1. Підручники та посібники

Один автор

Петрина Н. Географія України. Фізична географія України : навчально-методичний посібник. Київ : Редакційно-видавничий центр Збройних Сил України, 2023. 72 с.

Два або три автори

Купач Т. Г., Гринюк О. Ю. Географічні інформаційні системи: практичне застосування у географічних дослідженнях : навчальний посібник для студентів денної форми навчання спеціальностей «Географія» та «Середня освіта: географія», 2-ге вид., доп. Київ : ФО-П Кравченко Я. О., 2021. 85 с.

Шевченко О. Г., Сніжко С. І., Вітренко А. О. Економічна метеорологія. Київ : Майстер книг, 2019. 352 с.

Чотири і більше авторів

Географія : підручник для 6 класу закладів загальної середньої освіти / С. П. Запотоцький та ін. Тернопіль : Астон, 2023. 284 с.

Книга без автора

Туристична енциклопедія. Львівщина / за ред. Г. Сидоренко. Львів : Карпати.інфо, 2011, 168 с.

Routledge handbook of international statebuilding / ed. by D. Chandler, T. D. Sisk. London : Routledge, 2013. 448 p.

Багатотомні видання

Фізична географія материків і океанів : підручник : у 2 т. / за заг. ред. П. Г. Шищенка. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2010. Т. 2 : Європа. 464 с.

2. Наукові статті

Яценко Ю. Вплив військових дій на якість атмосферного повітря в Україні (англ.). *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка, серія Географія*. 2022. Вип. 1/2 (82/83). С. 84-88. DOI: 10.17721/1728-2721.2022.82.12 (дата звернення: 07.04.2024).

Пилип'як М. І., Гринюк О. Ю. Географічна компетентність та глобальні виклики сучасності. *Конструктивна географія та раціональне використання природних ресурсів*. 2023. Вип. 3, № 2. С. 43-50. DOI: <https://doi.org/10.17721/2786-4561.2023.3.2-6/13> (дата звернення: 07.04.2024).

Радченко А. Р., Гринюк О. Ю. Важливість географії в сучасній освіті в Україні. *Конструктивна географія та раціональне використання природних ресурсів*. 2023. Вип. 3, № 2. С. 56-61. DOI: <https://doi.org/10.17721/2786-4561.2023.3.2-6/13> (дата звернення: 07.04.2024).

Петровець А. П., Гіс Д. А., Гринюк О. Ю. Туристично-краєзнавчі походи як форма позакласної роботи. *Конструктивна географія та раціональне використання природних ресурсів*. 2023. Вип. 3, № 2. С. 56-61. DOI: <https://doi.org/10.17721/2786-4561.2023.3.2-6/13> (дата звернення: 07.04.2024).

3. Електронний ресурс (сайт)

Вимоги для авторів до оформлення статей. *Конструктивна географія та раціональне використання природних ресурсів.* URL: <https://constructgeo.knu.ua/requirements.html> (дата звернення: 07.04.2024).

Географічний факультет. URL: <https://geo.knu.ua/> (дата звернення: 07.04.2024).

4. Автореферати дисертацій

Купач Т. Г. Методика географо-топонімічного аналізу території України (на прикладі ойконімів) : автореф. дис. ... канд. геогр. наук : 11.00.11. Київ, 2008. 20 с.

5. Матеріали конференцій

Бойко Я. Розробка пішохідного походу першої категорії складності Волинню *Шевченківська весна – 2021. Географія: Збірник наук. праць XIX міжн. наук. міждисц. конф. студ., асп. та мол. вчених., м. Київ, 12 квітня 2021 р. / Київ, С. 114-117.* URL:

<https://drive.google.com/file/d/1EfdOxVpKq2Du28i4QiUo42AHgJZoNAqP/view> (дата звернення: 07.04.2024).

Житник В. М., Гринюк О. Ю. Штучний інтелект в системі освіти. *Об'єднані наукою: перспективи міждисциплінарних досліджень: Матеріали X Всеукр. наук.-практ. конф. студ., асп. та мол. вчених, м. Київ, 28 лист. 2023 р. / Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ С. 111-113*

Підберезна В., Гринюк О. Використання національного історико-культурного заповідника «Качанівка» в шкільному туризмі. *Замки та палаци в туризмі: матеріали міжн. наук.-практ. конф., м. Київ, 28 лист. 2023 р. / Київ, С. 21-23.* URL: https://drive.google.com/file/d/1u7_nKUHNwlwmNou4wSVhmSJs6Mu0D1eF/view (дата звернення: 07.04.2024).

6. Законодавчі та нормативні документи

Конституція України : станом на 1 верес. 2016 р. : відповідає офіц. тексту. Харків : Право, 2016. 82 с.

Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII : станом на 24 бер. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 07.04.2024).

Концепція Нової української школи : рішення Колегії МОН від 27 жовт. 2016 р. URL <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

7. Стандарти

ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Чинний від 2016-07-01. Вид. офіц. Київ : УкрНДНЦ, 2016. 16 с.

Додаток Г

ім'я ПРИЗВИЩЕ
ОПП «Географія»
ОР Бакалавр
Науковий керівник:
ступінь, вчене звання
ім'я ПРИЗВИЩЕ

ТЕМА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Анотація. Текст анотації (Times New Roman, 14 pt., 1,5 lines)

.....
.....
.....

Ключові слова: 5-7 ключових слів (Times New Roman, 14 pt., 1,5 lines)

.....